

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА**

ТУРЧИН ЛІЛІА ЯРОСЛАВІВНА

УДК [347.22:347.77]:[334:658.14](477)

**МАЙНОВІ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ВНЕСОК ДО
СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ**

Спеціальність 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Львів – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі цивільного права та процесу юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
ГЕРЦ Алла Анатоліївна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри цивільного права та процесу

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
Заслужений діяч науки і техніки України
КОХАНОВСЬКА Олена Велеоніівна,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
професор кафедри цивільного права

кандидат юридичних наук, доцент
ІЛЬКІВ Олег Васильович,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янука»,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Захист відбудеться «6» липня 2020 року о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.051.27 у Львівському національному університеті імені Івана Франка за адресою: 79000, м. Львів, вул. Січових Стрільців, 14, зал засідань юридичного факультету, ауд. 409.

З дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79005, м. Львів, вул. Драгоманова, 5.

Автореферат розісланий «4» червня 2020 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат юридичних наук, доцент**

С. В. Сенік

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Майнові права інтелектуальної власності є особливим об'єктом цивільного обороту. Оскільки використання об'єктів інтелектуальної власності зумовлює науково-технічний прогрес, в сучасних умовах зростає значення розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Адже ефективне використання відповідних об'єктів цивільних правовідносин є якісним показником напрямку розвитку держави.

Українське законодавство в частині можливості використання результатів інтелектуальної діяльності в господарській діяльності є недосконалим. Регулювання комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема використання прав інтелектуальної власності як внеску до статутного капіталу господарських товариств, недостатньо врегульовано законом. Наприклад, окремі норми законодавства суперечать одні одним, що зумовлює правову невизначеність. Різноманітність об'єктів інтелектуальної власності породжує особливості передачі прав на них до статутного капіталу. На законодавчому рівні відсутній детальний механізм внесення прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств. Така ситуація стає причиною відмови суб'єктів цивільного обороту від практичної реалізації цього права у зв'язку з простим незнанням процедури і побоюванням вийти за межі законодавчого регулювання. Зазначене може стати сферою для зловживань недобросовісних учасників господарських відносин, що є шкідливим не лише для окремих суб'єктів господарювання, а й для держави загалом.

У зв'язку зі зростанням необхідності залучення об'єктів права інтелектуальної власності до ринкових відносин, зокрема як внесків до статутних капіталів господарських товариств, необхідно розробити відповідні правові механізми, що враховували б як особливості корпоративних правовідносин, так і специфіку об'єктів права інтелектуальної власності.

Враховуючи вищезазначене, дослідження механізму розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, зокрема в частині внесення таких прав до статутного капіталу господарських товариств, є актуальним і на доктринальному, і на законодавчому рівнях.

Теоретичним підґрунтям для проведення дослідження стали наукові праці таких вчених, як: Ю. Є. Атаманова, В. Д. Базилевич, О. В. Басай, О. Б. Бутнік-Сіверський, М. В. Вачевський, О. М. Вінник, О. А. Воловик, Т. М. Вахонєва, А. А. Герц, О. В. Дзера, В. С. Дмитришин, О. В. Ільків, В. М. Коссак, О. В. Кохановська, В. М. Кравчук, Н. С. Кузнецова, В. В. Луць, М. В. Оприско, О. А. Підпригора, О. О. Підпригора, О. Д. Святоцький, І. В. Спасибо-Фатєєва, Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova, В. І. Цікало, Я. М. Шевченко, Р. Б. Шишка, В. С. Щербина, Ю. М. Юркевич, І. Є. Якубівський, О. С. Яникова та інших.

Вивчення наукових джерел свідчить про те, що вчені-цивілісти розглядали можливість внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств, при цьому аналізуючи

економічну привабливість такого внеску та конструкції договорів, за допомогою яких можливо передавати досліджувані права. Так, Ю. Є. Атаманова у дисертації «Права промислової власності як форма участі в господарських товариствах» (2003 рік) висвітлила права промислової власності як внески до статутних капіталів господарських товариств, процес їх передачі, правовий режим таких нематеріальних активів у складі майнового комплексу товариств, особливості реалізації корпоративних прав особою, яка бере участь у господарському товаристві правами промислової власності. Водночас, у вказаному дослідженні було розглянуто лише права промислової власності. Крім того, з часу вказаного дослідження, корпоративне законодавство зазнало суттєвих змін. О. В. Басай у науковій праці «Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків у сфері інтелектуальної власності (проблеми теорії)» (2015 рік), серед іншого, проаналізував окремі підстави виникнення цивільних прав та обов'язків у сфері інтелектуальної власності, розкрив особливості виникнення прав та обов'язків у сфері інтелектуальної власності на підставі цивільно-правових договорів. У дисертації Ю. М. Юркевича «Договірні форми об'єднань фізичних та юридичних осіб у цивільному праві України» (2017 рік) досліджено цивільно-правовий договір як форму реалізації права фізичних та юридичних осіб на об'єднання, загальнотеоретичну характеристику договорів як правової форми існування об'єднань фізичних та юридичних осіб у цивільному праві України. У науковій праці «Проблеми набуття, здійснення та захисту майнових прав інтелектуальної власності в Україні» (2019 рік) І. Є. Якубівський висвітлив поняття майнових прав інтелектуальної власності, їх здійснення та договірні форми розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності, а також внесення до статутного капіталу.

Не були предметом комплексних досліджень особливості суб'єктного складу правовідносин з реалізації майнових прав інтелектуальної власності шляхом їх внесення до статутного капіталу господарських товариств, договірні правовідносини (зокрема, у корпоративному праві), що опосередковують внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств, стадії діяльності господарських товариств, на яких можливим є внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до планових тем наукової роботи кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка «Удосконалення механізму правового регулювання у світлі новелізації цивільного законодавства» (2012-2014 роки, номер державної реєстрації 0112U003754), «Проблеми уніфікації цивільного законодавства України з правом ЄС» (2016-2018 роки, номер державної реєстрації 0116U001703) та «Новелізація цивільного та цивільно-процесуального права в умовах реформи судочинства» (2019-2021 роки, номер державної реєстрації 0119U002358).

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає у науковому обґрунтуванні теоретичних положень цивільно-правового регулювання здійснення майнових прав інтелектуальної власності шляхом внесення їх до статутного капіталу господарських товариств та формування пропозицій, спрямованих на удосконалення законодавства України з досліджуваних питань і практику його застосування.

Визначена мета передбачає постановку та вирішення таких основних завдань:

- визначити поняття та правову природу майнових прав інтелектуальної власності;
- дослідити особливості майнових прав інтелектуальної власності як виду внеску до статутного капіталу господарських товариств;
- проаналізувати порядок внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств на етапі їх створення та в процесі їх діяльності;
- охарактеризувати правову природу договірних правовідносин щодо внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств;
- дослідити особливості внесення до статутного капіталу господарських товариств майнових прав на окремі види об'єктів інтелектуальної власності.

Об'єктом дослідження є цивільно-правові відносини, що складаються у зв'язку з переданням майнових прав інтелектуальної власності як внеску до статутного капіталу господарських товариств.

Предметом дослідження є цивільно-правове регулювання майнових прав інтелектуальної власності як специфічної форми участі в господарських товариствах, механізм їх передання до статутного капіталу господарських товариств.

Методи дослідження, що використовувалися, були обрані відповідно до мети і завдань дослідження, з урахуванням його об'єкта та предмета. У роботі було використано загальнонаукові та спеціальні наукові методи пізнання правових явищ. В межах *емпіричних методів* у дослідженні було застосовано: опосередковане спостереження як цілеспрямоване пасивне вивчення досліджуваних правових категорій (підрозділ 1.2, розділ 2, розділ 3); опис досліджуваних правових категорій (як фіксація досвіду спостереження) з метою отримання загального огляду предмета дослідження (підрозділ 1.2, розділ 2, розділ 3); метод порівняння щодо виявлення подібностей та відмінностей внесення до статутного капіталу господарських товариств грошових та негрошових внесків, а також майнових прав на окремі об'єкти інтелектуальної власності (підрозділ 2.1, розділ 3). В межах *загальнологічних методів* у дослідженні застосовано такі методи, як: аналіз (у рамках теми дослідження розглянуто поняття прав на об'єкти інтелектуальної власності, поняття статутного капіталу господарських товариств, особливості внесення до

статутного капіталу майнових прав на окремі об'єкти інтелектуальної власності, особливості формування статутного капіталу в господарських товариствах різних видів тощо); синтез – для об'єднання раніше виділених частин об'єкта в єдине ціле (розділ 2, розділ 3); індукція як узагальнення результатів спостережень шляхом мислення про окремі аспекти досліджуваної теми, так і про окрему судову практику, на підставі якої зроблено певні висновки щодо досліджуваних питань (підрозділ 1.2, розділ 2, розділ 3); дедукція, за допомогою якої впорядковано вказані спостереження (розділ 2); абстрагування – шляхом виділення загальних властивостей договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, виявлення в таких договорах спільного із засновницькими договорами і абстрагування від усіх відмінностей між ними (розділ 2); конкретизація, в результаті якої від дослідження абстрактного поняття внесення до статутного капіталу майнових прав на всі об'єкти інтелектуальної власності здійснено рух до дослідження конкретного поняття внесення до статутного капіталу майнових прав на окремі об'єкти інтелектуальної власності (розділ 3). В межах *евристичних методів* у роботі застосовано метод евристичних питань при дослідженні положень, з приводу яких позиція різних науковців є неоднаковою. Серед *спеціальних методів* наукових досліджень використано: порівняльно-правовий метод, в рамках якого зіставлено законодавче врегулювання окремих питань внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу в Україні та інших державах (підрозділи 1.2, 2.2); формально-юридичний метод (підрозділ 1.2, розділ 2, розділ 3); логіко-юридичний метод (підрозділи 1.2, розділ 2, розділ 3).

Емпіричною базою дослідження є матеріали судової практики національних судів, документи, що визначають особливості внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу (статути, засновницькі договори, договори про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, ліцензійні договори тощо), нормативно-правові акти окремих іноземних держав, які визначають порядок реалізації майнових прав інтелектуальної власності у формі внеску до статутного капіталу.

Нормативно-правову базу дослідження становлять положення Конституції України, Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Закону України «Про акціонерні товариства», Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», спеціальне законодавство України у сфері інтелектуальної власності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є однією з перших в Україні комплексною за характером працею щодо дослідження майнових прав інтелектуальної власності, які використовуються як внесок до статутного капіталу господарських товариств.

За результатами дослідження сформульовано та обґрунтовано низку наукових положень, що містять ознаки новизни та виносяться на захист:

уперше:

1) аргументовано правову позицію про врегулювання особливостей передавання майнових прав інтелектуальної власності навчальними закладами, науковими установами (державними науковими установами, університетами, академіями, інститутами) до статутного капіталу господарських товариств із можливістю таких засновників залишити за собою право на використання об'єктів інтелектуальної власності для освітніх, наукових, дослідницьких цілей. Зокрема, в разі передавання навчальними закладами чи науковими установами майнових прав інтелектуальної власності у повному обсязі до статутного капіталу господарських товариств, останні повинні надавати таким закладам (установам) безоплатну невиключну ліцензію на використання відповідного об'єкта інтелектуальної власності для освітніх, наукових та дослідницьких цілей;

2) обґрунтовано необхідність зміни положень Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» в частині затвердження грошової оцінки негрошового внеску одностайним рішенням загальних зборів учасників. Зокрема, запропоновано положення, згідно з яким внесок у негрошовій формі повинен мати грошову оцінку, що затверджується трьома чвертями голосів усіх учасників товариства. Це зумовлено тим, що існуючі положення законодавства можуть використовуватися учасниками товариства як спосіб зловживання своїми правами;

3) обґрунтовано доцільність на етапі укладення засновницького договору акціонерного товариства ознайомити всіх засновників із наявною на цей момент грошовою оцінкою майнових прав інтелектуальної власності, якими планується оплачувати акції, для попереднього погодження такої оцінки;

4) сформульовано позицію, відповідно до якої при створенні акціонерних товариств неможливо оплатити їх акції майновими правами інтелектуальної власності, передавання яких потребує державної реєстрації. Адже відповідні права переходять до товариства в момент державної реєстрації їх передавання, що, в свою чергу, є можливим після державної реєстрації акціонерного товариства як юридичної особи;

5) аргументовано пропозицію щодо обов'язку засновника (учасника, акціонера) та товариства інформувати про передавання майнових прав на торговельну марку чи видачу ліцензії. Окрім публікації в офіційному бюлетені «Промислова власність», таке інформування може мати форму оголошення, розміщеного на офіційних веб-сайтах особи, що передає майнові права, та товариства, яке їх набуває;

б) обґрунтовано правову позицію щодо доцільності укладення між праволодільцем комерційної таємниці (ноу-хау) та іншими засновниками, учасниками (акціонерами) товариства договору про нерозголошення відомостей, отриманих в процесі оцінки такого внеску. Вказане зумовлене зменшенням вартості прав на комерційну таємницю (ноу-хау) у зв'язку зі збільшенням кількості осіб, яким відома секретна інформація, що становить її зміст;

удосконалено:

7) поняттєвий апарат для позначення майнової участі в статутному капіталі господарських товариств (доцільно вживати термін «внесок», а не «вклад»). З метою забезпечення точності та визначеності законодавчої термінології запропоновано внести відповідні зміни до законодавства України (Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»);

8) пропозицію щодо внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» в частині надання державним науковим установам, державним університетам, академіям, інститутам можливості внесення до статутного капіталу не лише прав на використання об'єктів інтелектуальної власності, але й загалом передання майнових прав інтелектуальної власності у повному обсязі;

9) правову позицію щодо обов'язковості проведення суб'єктом оціночної діяльності грошової оцінки майнових прав інтелектуальної власності, що вноситимуться до статутного капіталу. Зокрема, обґрунтовано необхідність внесення до Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» відповідних змін;

10) класифікацію майнових прав інтелектуальної власності за обсягом їх оборотоздатності. Зокрема, запропоновано вирізняти такі види майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності: необмежені в цивільному обороті (майнові права на об'єкти авторського і суміжних прав, об'єкти патентного права, торговельні марки, компонування напівпровідникових приладів, сорти рослин та породи тварин, комерційні таємниці); обмежені в цивільному обороті (майнові права на комерційне найменування); необоротоздатні (майнові права на географічне зазначення, раціоналізаторську пропозицію та наукове відкриття);

набули подальшого розвитку:

11) правова позиція про те, що внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств може відбуватися шляхом укладення інвестиційного договору з елементами договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності або ліцензійного договору, так і договорів, передбачених корпоративним законодавством (договору про створення товариства, засновницького договору, договору про внесення додаткового внеску тощо);

12) положення, згідно з яким строк дії договору про створення товариства не повинен закінчуватися в момент державної реєстрації товариства.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що сформульовані в дослідженні висновки, положення та пропозиції можуть бути використані:

- у правотворчій діяльності (для вдосконалення правового регулювання внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств);

- у практичній діяльності (засновниками, учасниками господарських товариств при внесенні майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу);

- у науково-дослідній роботі (як підґрунтя для подальшого дослідження окремих аспектів внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств), навчальному процесі (під час викладання курсів «Цивільне право України», «Господарське право України», «Право інтелектуальної власності»), в підготовці підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій тощо.

Апробація результатів дослідження. Основні висновки та результати роботи оприлюднені на науково-практичних конференціях: XI Міжнародна студентсько-аспірантська наукова конференція «Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи» (м. Львів, 27–29 квітня 2012 р.); XII Міжнародна студентсько-аспірантська наукова конференція «Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи» (м. Львів, 26–28 квітня 2013 р.); XIII Міжнародна студентсько-аспірантська наукова конференція «Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи» (м. Львів, 25–27 квітня 2014 р.); V Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми теорії і практики виконання рішень судів та інших органів» (м. Хмельницький, 13–14 червня 2019 р.); Регіональна конференція «Тенденції та пріоритети забезпечення ефективного розвитку суб'єктів господарювання в умовах ринкових відносин» (м. Полтава, 19 грудня 2019 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні пріоритети розвитку економіки, обліку, фінансів та права в Україні та світі» (м. Полтава, 23 січня 2020 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дисертації викладені в 14 публікаціях, з яких: 6 статей – у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних; 2 статті – у зарубіжному науковому періодичному виданні; 6 тез доповідей на конференціях.

Структура роботи. Структура дисертації визначається метою, завданнями та предметом дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, що містять шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку. Загальний обсяг дисертації становить 207 сторінок, з яких основний текст – 167 сторінок, список використаних джерел – 20 сторінок (219 найменувань).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, його науково-теоретичну базу, зв'язок роботи з науковими планами та програмами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, сформульовано положення, які містять наукову новизну, окреслено практичне

значення одержаних результатів, апробацію результатів дисертації, а також відомості про публікації автора за темою дисертації та про структуру роботи.

Розділ 1 «Загальнотеоретична характеристика майнових прав інтелектуальної власності як внеску до статутного капіталу господарських товариств» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Методологічні засади дослідження майнових прав інтелектуальної власності шляхом внесення до статутного капіталу господарських товариств»* визначено методологічні засади дослідження майнових прав інтелектуальної власності шляхом внесення до статутного капіталу господарських товариств. Дослідження здійснення майнових прав інтелектуальної власності шляхом внесення до статутного капіталу господарських товариств на концептуальному рівні передбачає: аналіз теоретичних уявлень про поняття об'єктів цивільних правовідносин, правову природу та поняття прав на результати інтелектуальної власності; аналіз правової природи внеску до статутного капіталу господарських товариств, критеріїв внесення до статутного капіталу майнових прав інтелектуальної власності з врахуванням різних організаційно-правових форм господарювання, а також етапів існування господарських товариств; визначення специфіки правового режиму об'єктів інтелектуальної власності, що впливає на оборотоздатність майнових прав на такі об'єкти. Описано підстави, що слугували вдосконаленню правового регулювання об'єктів інтелектуальної власності. Визначено методи, що дозволили розкрити окремі завдання, поставлені для досягнення мети дослідження та узагальнення отриманих результатів.

У підрозділі 1.2 *«Поняття та правова природа майнових прав інтелектуальної власності»* визначено поняття інтелектуальної власності. Висвітлено пропріетарний та виключний підхід до розуміння права інтелектуальної власності та здійснено їх аналіз. Зазначено про невинуватість застосування пропріетарного підходу до врегулювання правовідносин інтелектуальної власності в сучасних умовах.

Визначено зміст права інтелектуальної власності. Окреслено абсолютний та зобов'язальний характер майнових прав інтелектуальної власності. Зазначено про основні відмінності між особистими немайними та майновими правами інтелектуальної власності: строковість, територіальність та можливість їх відчуження.

Здійснено аналіз положень законодавства щодо поділу майнових прав інтелектуальної власності на виключні та невиключні. Підтримано позицію щодо дискусійності такого поділу. Здійснено аналіз правомочностей, що складають майнові права інтелектуальної власності. Обґрунтовано, що майнові права інтелектуальної власності є самостійним об'єктом цивільного обороту.

Розділ 2 «Правові форми передання майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Правові засади формування статутного капіталу господарських товариств майновими правами інтелектуальної власності» виокремлено функції статутного капіталу: стартова, гарантійна, функція визначення частки кожного учасника в товаристві. Висвітлено неоднакове використання у законодавстві термінології щодо участі у статутному капіталі («вклад» та «внесок»). Обґрунтовано доцільність вживання терміну «внесок» для позначення майнової участі в статутному капіталі господарських товариств.

Проаналізовано положення законодавства щодо участі державних наукових установ та університетів, академій, інститутів, у статутному капіталі господарських товариств. Запропоновано зміни до законодавства щодо можливості участі зазначених установ у формуванні статутного капіталу господарських товариств шляхом внесення майнових прав інтелектуальної власності загалом, а не лише права на використання об'єкта інтелектуальної власності. Обґрунтовано необхідність закріплення в договорі, за яким здійснюватиметься передання майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу, можливості навчальних закладів та наукових установ залишити за собою право на використання об'єктів інтелектуальної власності для освітніх, наукових, дослідницьких цілей.

Окреслено види господарських товариств, формування статутного капіталу яких неможливе за рахунок майнових прав інтелектуальної власності (банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії тощо).

Виокремлено законодавчі критерії, яким повинне відповідати майно як внесок до статутного капіталу. З'ясовано критерії, яким повинні відповідати негрошові внески за законодавством Європейського Союзу. Проаналізовано наукові підходи щодо вирішення цього питання. Висловлено позицію щодо необхідності застосування до майнових прав інтелектуальної власності таких критеріїв, як можливість здійснення їх грошової оцінки та оборотоздатність. Розкрито сутність вказаних критеріїв.

Досліджено проблематику грошової оцінки майнових прав інтелектуальної власності при внесенні їх до статутного капіталу господарських товариств. Обґрунтовано необхідність закріплення на законодавчому рівні обов'язкового здійснення суб'єктом оціночної діяльності грошової оцінки майнових прав інтелектуальної власності, що вносяться до статутного капіталу товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю.

У підрозділі 2.2 «Договір як підстава передання майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств» окреслено особливості внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу при створенні господарських товариств і в процесі збільшення статутного капіталу. Висвітлено підходи до визначення моменту набуття товариством майнових прав інтелектуальної власності, внесених до його статутного капіталу. Зважаючи на спеціальну форму

розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, підтримано позицію щодо необхідності укладення окремого договору з метою внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств.

Розглянуто внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств крізь призму інвестиційних правовідносин. Визначено, що внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств може відбуватись шляхом укладення інвестиційного договору з елементами договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності або ліцензійного договору, так і договорів, передбачених корпоративним законодавством (договору про створення товариства, засновницького договору, договору про внесення додаткового внеску тощо). З'ясовано поняття договору про створення товариства (засновницького договору) та окреслено його умови: об'єкт внеску, охоронні документи, що посвідчують майнові права інтелектуальної власності, спосіб здійснення оцінки таких прав, спосіб, яким буде здійснюватися передання такого внеску, строк передання майнових прав інтелектуальної власності тощо. Акцентовано увагу на недоцільності обмеження строку дії такого договору до моменту створення товариства, адже питання стосовно створення товариства, зокрема формування статутного капіталу, можуть виникати й в подальшому після створення товариства.

Зазначено, що строк передання засновниками майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу створюваних господарських товариств різниться залежно від організаційно-правової форми господарського товариства. Досліджено проблематику формування статутного капіталу створюваних акціонерних товариств майновими правами інтелектуальної власності. Сформульовано висновок, згідно з яким майновими правами інтелектуальної власності, передання яких потребує державної реєстрації, неможливо оплатити акції при створенні акціонерного товариства. Здійснено нормативний аналіз порядку передання майнових прав інтелектуальної власності під час збільшення статутного капіталу господарських товариств.

Висвітлено правову характеристику конструкцій договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності та ліцензійного договору. Здійснено аналіз наукових підходів щодо можливості використання конструкції ліцензійного договору при внесенні майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу товариств. Сформульовано позицію, відповідно до якої, конструкція ліцензійного договору може застосовуватися при внесенні майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств.

Розділ 3 «Особливості передання до статутного капіталу господарських товариств майнових прав на окремі види об'єктів інтелектуальної власності» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Особливості передання до статутного капіталу господарських товариств майнових прав на об'єкти авторського права та суміжних прав» здійснено нормативний аналіз та визначено зміст авторського договору. Підтримано позицію про те, що авторський договір є видом договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності та з метою узгодження термінології, доцільно використовувати терміни, вжиті в Главі 75 Цивільного кодексу України (договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, ліцензійний договір). Зазначено зміст договорів, за допомогою яких здійснюється передання майнових суміжних прав.

Досліджено можливість часткового передання майнових авторських прав до статутного капіталу. Зазначено, що до статутного капіталу господарських товариств може вноситись сукупність майнових прав автора на твір, право на використання твору (будь-яким одним або всіма відомими способами), майнові права на самостійну частину твору.

У підрозділі 3.2 «Особливості передання до статутного капіталу господарських товариств майнових прав на об'єкти промислової власності» виокремлено об'єкти промислової власності. Досліджено, що обсяг оборотоздатності майнових прав інтелектуальної власності на окремі об'єкти промислової власності відрізняється. Наприклад, майнові права на деякі об'єкти є необмеженими в цивільному обороті, на інші ж – обмежені в обороті або необоротоздатні. До необмежених в обороті майнових прав промислової власності, які можуть виступати внеском до статутного капіталу господарських товариств, віднесено права на: об'єкти патентного права, торговельні марки, компонування напівпровідникових приладів, сорти рослин та породи тварин, комерційні таємниці (ноу-хау).

Зазначено, що оскільки передача майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок передбачає зміну особи патентовласника, дроблення майнових прав на запатентований об'єкт неможливе. У випадку внесення до статутного капіталу права на використання об'єкта патентного права власник патенту не змінюється, хоча до реєстру вносяться відповідні відомості. Визначено, що права на частину винаходу, корисної моделі чи промислового зразка не можуть передаватися до статутного капіталу. Зазначено про можливість передання прав на торговельну марку щодо частини зазначених у свідоцтві товарів і послуг.

Досліджено, що договори, які слугують підставою передання до статутного капіталу майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок, торговельну марку, компонування напівпровідникових виробів, підлягають державній реєстрації в Державній службі інтелектуальної власності України. Охоронні документи переходять відповідному господарському товариству.

Сформульовано позицію, що в результаті внесення майнових прав на комерційну таємницю (ноу-хау) до статутного капіталу господарських товариств вартість таких прав зменшується у зв'язку зі збільшенням кола осіб,

яким відома секретна інформація, що становить зміст комерційної таємниці (ноу-хау).

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне та практичне узагальнення і запропоновано нове вирішення проблем правового регулювання відносин, пов'язаних із внесенням майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств. За результатами проведеного дослідження були сформульовані такі основні висновки:

1. Для позначення майнової участі в статутному капіталі господарських товариств доцільно вживати термін «внесок». З метою забезпечення точності та визначеності законодавчої термінології доцільно внести відповідні зміни до законодавства України (Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»).

2. Об'єктом внеску до статутного капіталу виступають саме майнові права інтелектуальної власності, а не об'єкти права інтелектуальної власності чи охоронні документи. Такі майнові права повинні бути оборотоздатними та підлягати грошовій оцінці.

3. Законодавче обмеження можливості державних наукових установ, університетів, академій та інститутів ефективно розпоряджатися майновими правами інтелектуальної власності (зокрема шляхом встановлення можливості передання до статутного капіталу лише права на використання об'єктів інтелектуальної власності) є не виправданим. Запропоновано внести зміни до законодавства, згідно з якими дозволити державним науковим установам, університетам, академіям та інститутам вносити до статутного капіталу господарських товариств усю сукупність майнових прав інтелектуальної власності. Водночас ефективним захистом навчальних та наукових закладів (наукових установ, університетів, академій та інститутів) є закріплення у договорі, за яким передаються майнові права інтелектуальної власності, можливості таких наукових установ залишити за собою право на використання об'єктів інтелектуальної власності для освітніх, наукових, дослідницьких цілей.

4. Для внесення до статутного капіталу господарських товариств майнових прав інтелектуальної власності недостатньо зазначення про це у рішенні про створення товариства, протоколі зборів засновників чи статуті. Зокрема, рішення про заснування товариства фактично є декларуванням засновниками бажання створити товариство та досягненням ними згоди щодо початку такого створення. До моменту державної реєстрації товариства таке не є суб'єктом цивільних правовідносин, отже й не може набувати майнових прав інтелектуальної власності на етапі прийняття рішення про його створення. Натомість необхідним є укладення окремого договору, що зумовлено, серед

іншого, спеціальною формою розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

5. Виокремлено оптимальні форми передання майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств. Так правовою формою внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу товариств є інвестиційний договір з використанням конструкцій ліцензійного договору, договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, а також договорів, передбачених для врегулювання корпоративних правовідносин (договір про створення товариства, засновницький договір, договір про здійснення додаткового внеску тощо).

6. За конструкцією договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, такі права повністю переходять до товариства. За конструкцією ж ліцензійного договору, майнове право на використання об'єкта інтелектуальної власності не переходить до товариства, а надається йому – первинний праволоділець не позбавляється майнового права на використання об'єкта інтелектуальної власності, він надає доступ товариству до відповідного права.

7. З метою належного оформлення відносин щодо формування статутного капіталу господарських товариств доцільним є передання документації (охоронних документів тощо), яка засвідчує права на відповідні об'єкти інтелектуальної власності.

8. При створенні господарського товариства здійснення засновником внеску до статутного капіталу може відбуватися як на організаційному етапі створення товариства (до державної реєстрації), так і після його державної реєстрації. Наприклад, майнові права інтелектуальної власності можуть вноситись до статутного капіталу товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю після їх державної реєстрації. Зазначена процедура передачі майнових прав інтелектуальної власності є найбільш оптимальною.

9. Права на об'єкти авторського права і суміжних прав, об'єкти патентного права, торговельні марки, компонування напівпровідникових приладів, сорти рослин та породи тварин, комерційні таємниці (ноу-хау) можуть виступати внеском до статутного капіталу господарських товариств, оскільки є необмеженими в обороті майновими правами інтелектуальної власності. Передання таких прав здійснюється шляхом укладення інвестиційного договору з елементами ліцензійного договору та договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, так званих «корпоративних» договорів, з врахуванням особливостей, передбачених спеціальним законодавством.

10. З метою уникнення можливості введення споживачів в оману щодо особи, яка виготовляє товар чи надає послуги, висловлено пропозицію про обов'язок учасника (засновника) та товариства інформувати про передачу

майнових прав на торговельну марку до статутного капіталу господарського товариства.

11. Обґрунтовано доцільність укладення із засновниками товариства договору про нерозголошення відомостей, отриманих в процесі оцінки майнових прав на комерційну таємницю (ноу-хау).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Турчин Л. Я. Комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 3. Том 1. С. 202-207.

2. Турчин Л. Я. Особливості негрошових вкладів до статутного капіталу господарських товариств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. № 29(1). С. 175-178.

3. Турчин Л. Я. Можливість внесення майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок до статутного капіталу господарських товариств. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 4. С. 84-87.

4. Турчин Л. Я. Майнові права інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг як вклад до статутного капіталу господарських товариств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2015. № 14(2). С. 40-43.

5. Турчин Л. Я. Процедура внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. № 4 (2). С. 171–176.

6. Герц А. А., Турчин Л. Я. Окремі аспекти внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств. *Наше право*. 2019. № 4. С. 112-121. (персональний внесок до наукової праці, опублікованої у співавторстві: Герц А. А. – 0,2 друкованого аркуша, Турчин Л. Я. – 0,5 друкованого аркуша).

7. Турчин Л. Я. Правова природа майнових прав інтелектуальної власності. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 6 (2). С. 191-196.

8. Турчин Л. Я. Правова характеристика майнових прав на об'єкти авторського права та суміжних прав у контексті їх передання до статутного капіталу господарських товариств. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 3. С. 131-135.

9. Турчин Л. Я. Майнові права інтелектуальної власності як внесок до статутного капіталу господарських товариств: загальна характеристика. *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи: матеріали XI Міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції (м. Львів, 27-29 квітня 2012 р.)*. Львів. 2012. С. 96-98.

10. Турчин Л. Я. Комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи:*

матеріали XII Міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції (м. Львів, 26-28 квітня 2013 р.). Львів. 2013. С. 48-49.

11. Турчин Л. Я. Негрошові вклади до статутного капіталу господарських товариств. *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи*: матеріали XIII Міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції (м. Львів, 25-27 квітня 2014 р.). Львів. 2014. С. 65-66.

12. Турчин Л. Я. Окремі аспекти звернення стягнення на майнові права інтелектуальної власності за цивільним законодавством України. *Проблеми теорії і практики виконання рішень судів та інших органів*: збірник наукових праць V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 13-14 червня 2019 р.). Хмельницький. 2019. С. 173-177.

13. Турчин Л. Я. Правові засади формування статутного капіталу господарських товариств майновими правами інтелектуальної власності. Європейські перспективи: матеріали Регіональної конференції «*Тенденції та пріоритети забезпечення ефективного розвитку суб'єктів господарювання в умовах ринкових відносин*» (м. Полтава, 19 грудня 2019 р.). Полтава. 2019. С. 185-186.

14. Турчин Л. Я. Договір про створення товариства (засновницький договір) як підстава передання майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств. *Стратегічні пріоритети розвитку економіки, обліку, фінансів та права в Україні та світі*: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 23 січня 2020 р.). Полтава. 2020. Частина 2. С. 56-57.

АНОТАЦІЯ

Турчин Л. Я. Майнові права інтелектуальної власності як внесок до статутного капіталу господарських товариств. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Львівський національний університет імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, Львів, 2020.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню майнових прав інтелектуальної власності як внеску до статутного капіталу господарських товариств.

Визначено поняття та правову природу майнових прав інтелектуальної власності, їх особливості як виду внеску до статутного капіталу господарських товариств. Здійснено аналіз порядку внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу окремих видів господарських товариств. Досліджено правову природу договірних правовідносин щодо внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарських товариств. Визначено особливості внесення до статутного капіталу господарських товариств майнових прав на окремі види об'єктів

інтелектуальної власності. Сформульовано науково обґрунтовані пропозиції щодо реалізації майнових прав інтелектуальної власності шляхом їх внесення до статутного капіталу господарських товариств та рекомендації щодо удосконалення національного законодавства у відповідній сфері.

Ключові слова: майнові права інтелектуальної власності, статутний капітал, збільшення статутного капіталу, господарські товариства, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, акціонерне товариство, договір, інвестиційний договір, договір про створення товариства, засновницький договір.

АННОТАЦИЯ

Турчин Л. Я. Имущественные права интеллектуальной собственности в качестве вклада в уставный капитал хозяйственных обществ. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 - гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. - Львовский национальный университет имени Ивана Франко Министерства образования и науки Украины, Львов, 2020.

Диссертация посвящена комплексному исследованию имущественных прав интеллектуальной собственности в качестве вклада в уставный капитал хозяйственных обществ.

Определено понятие и правовую природу имущественных прав интеллектуальной собственности, их особенности как вида вклада в уставный капитал хозяйственных обществ. Осуществлён анализ порядка внесения имущественных прав интеллектуальной собственности в уставный капитал отдельных видов хозяйственных обществ. Исследована правовая природа договорных правоотношений по внесению имущественных прав интеллектуальной собственности в уставный капитал хозяйственных обществ. Определены особенности внесения в уставный капитал хозяйственных обществ имущественных прав на отдельные виды объектов интеллектуальной собственности. Сформулированы научно обоснованные предложения по реализации имущественных прав интеллектуальной собственности путём их внесения в уставный капитал хозяйственных обществ и рекомендации по совершенствованию национального законодательства в соответствующей сфере.

Ключевые слова: имущественные права интеллектуальной собственности, уставный капитал, увеличение уставного капитала, хозяйственные общества, общество с ограниченной ответственностью, общество с дополнительной ответственностью, акционерное общество, договор, инвестиционный договор, договор о создании общества, учредительный договор.

SUMMARY

Turchyn Liliia. Intellectual property rights as a contribution to the charter capital of the companies. – Qualifying scientific paper as a manuscript.

Thesis for the degree of Doctor of Juridical Science (Doctor of Philosophy) in the specialty 12.00.03 - civil law and civil process; family law; private international law. - Ivan Franko National University of Lviv, Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2020.

The thesis is a comprehensive study of intellectual property rights as a contribution to the charter capital of the companies. The framework of the study of intellectual property rights by way of introduction into the charter capital of the companies is defined. The absolute and binding natures of intellectual property rights are also defined. The provisions of the legislation on the division of intellectual property rights into exclusive and non-exclusive are analysed. We support a stance on the disputability of such a division.

The concept and legal essence of the charter capital of the companies are defined, and also its functions are defined. The thesis highlights dissimilar usage in the legislation of the terminology to indicate property participation ('investment' and 'contribution'). The expediency of using the term 'contribution' to indicate property participation in the charter capital of companies is substantiated. The various positions of scientists concerning the possibility of distribution of non-cash assets (including intellectual property rights) in the charter capital are clarified.

The provisions of the legislation on participation of state scientific institutions and universities, academies, institutes, in the charter capital of companies are analysed. Types of companies, the formation of the charter capital of which is impossible at the expense of intellectual property rights, are specified. In particular, the abovementioned refers to financial institutions (banks, credit unions, pawnshops, leasing companies, trust institutions, insurance companies, funded pension support institutions, investment funds and companies, etc.).

It is highlighted the legislative criteria that the property must meet as a contribution to the charter capital, and the scientific approaches to tackle this issue are analyzed. The opinion on the necessity of applying such criteria to the intellectual property rights as the implementability of their pecuniary valuation and tradability is expressed in this paper. The essence of these criteria is studied. The problematics of pecuniary valuation of intellectual property rights when introducing them into the charter capital of the companies is studied.

The introduction of intellectual property rights into the charter capital of companies through the lens of investment relations is explored. Despite the special form of disposal of intellectual property rights, the position on the need to conclude a separate contract was maintained, but only in case of intellectual property rights introduction into the charter capital of companies. It is necessary, in particular, to conclude an investment contract with elements of both an exclusive intellectual property rights transfer agreement and a license contract, as well as the agreements

specified in the corporate legislation (company founders agreement, additional contribution introduction contract, etc.).

The problematics of forming the charter capital of the being created joint-stock companies by intellectual property rights is investigated, and the viewpoint of scientists on this issue is highlighted. The normative analysis of the intellectual property rights transfer procedure during the increase of the charter capital of the companies is carried out.

It has been studied that the volume of tradability of intellectual property rights for separate intellectual property objects is different. Thus, property rights for separate objects are unrestricted in civil circulation, while others are limited in commerce or not transferable. The unrestricted intellectual property rights that may contribute to the charter capital of companies include copyright and allied rights, as well as rights to: object of patent law, trademarks, semiconductor topography, plant and animal varieties, commercial secrets (know-how).

Keywords: intellectual property rights, charter capital, charter capital increase, companies, limited liability company, additional liability company, joint-stock company, contract, investment contract, company founders agreement, operating agreement.

Підписано до друку 01.06.20
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк на різнографі. Зам. №01/06-1
Ум. друк. арк. 0,9
Наклад 100 прим.

Видавництво “Галич-Прес”
Видавець ФОП Король І.В.
м. Львів, вул. Гнатюка, 17
Ел. пошта: lvivprint@ukr.net. Тел. 096-59-88-924
Свідоцтво ДК №5353 від 24.05.2017 р.